

Rapport 2011

Lokal odling för mångkulturella smaker

- Stadsnära och miljövänlig odling för att möta dagens och framtidens behov
- Minskad sårbarhet i samhället genom utvecklad lokal livsmedelsförsörjning
- Förstärkt integration i de deltagande kommunerna

Foto: Christina Milen Jacobsson

Jordbruksverket 19-1269/11
Hushållningssällskapet 375

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund	6
3. Syfte	8
4. Mål	8
5. Målgrupp	9
6. Metod	9
7. Målgrupp	9
8. Resultatspridning	9
9. Projektaktiviteter	10
10. Resultat	11
11. Resultat per kommun	12
12. Projektägare och projektmedarbetare	16

Hushållningssällskapet Väst

Per Hasselberg, Grön Integration

0521-72 55 45

Marie Hanson, Hortonom

0521-72 55 25

Mats Alfredson, Miljö

0303-23 20 66

Christina Milén Jacobsson, avd. chef Landsbygd

0521-72 55 15

1. Sammanfattning

Mänskligheten står inför en rad mycket stora utmaningar de närmaste decennierna. Regeringen har nu tillsatt en framtidskommission för att möta utmaningarna inom miljö, integration, jämställdhet och utanförskap. I Sverige har vi stått inför stora utmaningar med jämna mellanrum. Emigrationen som tog fart i mitten av 1800-talet är en av de största utmaningarna. Emigrationen orsakades bland annat av försämrade ekonomiska förhållanden på landsbygden. Hushållningssällskapet är en organisation som i 200 år arbetat för god hushållning och hållbar utveckling inom odling, livsmedelsförädling och landsbygdsutveckling. Detta arbete har varit en del i det stora arbete för att möta utmaningar i samhället..

Matens påverkan på miljön och klimatet är idag betydande. Livsmedelsförsörjningen ur ett globalt perspektiv är både transportintensiv och energikrävande. Samtidigt flyttar fler och fler människor in till städerna. Genom att skapa förutsättningar för en ökad lokal produktion av livsmedel i eller i närheten av städerna kan vi minska livsmedelsproduktionens miljöbelastning i samhället.

Vi lever idag i ett mycket sårbart samhälle. Vi är beroende av att alla transporter fungerar dygnet runt, året runt för att vi ska kunna få maten från jord till bord. Flera händelser de senaste åren visar att en ökad beredskap är nödvändig för att trygga livsmedelsproduktionen i framtiden. Händelser liknade den i Fukushima, Japan, landsomfattande strejker eller brist på drivmedel är sådant som snabbt kan göra att transporterna av livsmedel kan stanna upp. Genom att skapa förutsättningar för en ökad lokal produktion av livsmedel i eller i närheten av städerna kan vi minska vår sårbarhet när det gäller tillgången till mat.

Det är viktigt att vi tillvaratar kunskaper, erfarenheter och engagemang som utrikesfödda har med sig till Sverige när det gäller odling och livsmedelsförädling. God hushållning är att ta tillvara alla kunskaper som finns i samhället. Just utrikesföddas kunskaper inom de så kallade gröna näringarna har vi varit särskilt dåliga på att fånga upp. Det är inte bara ett slöseri på mänskliga resurser - det är också ett ekonomiskt resursslöseri. I Sverige finns kunskaper från alla världens hörn kring odling och småskalig livsmedelsproduktion. Särskilt intressant för integrationsperspektivet är att många kvinnor från andra länder kommer till Sverige med gedigna kunskaper inom odling eller livsmedelsproduktion.

Forskning har visat att kvinnor som får möjlighet att utöva sina kunskaper i samhället genom arbete eller eget företagande ökar möjligheten för hela familjen att integreras i samhället. Trots att ekologiskt, närodlat och lokalproducerat blivit något av en trend så är det väldigt få utrikesfödda som är verksamma inom dessa områden. Urbana odlingar kan fånga upp kunskaper och engagemang som idag inte har möjlighet att utvecklas i staden.

Det finns behov av nya menyer, recept och smakupplevelser. Allt fler invånare i Sverige kommer från andra delar av världen. De är också en växande grupp konsumenter. Odlare och producenter i Sverige måste bli ännu bättre på att möta den efterfrågan av rätter och smaker som denna nya grupp konsumenter efterfrågar. Samtidigt kanske inte alla råvaror går att odla i Sverige eller finns tillgängliga i Sverige. Då måste vi kunna titta på sådant som redan finns i Sverige och som kan fungera utmärkt som ersättning eller substitut. En spännande tanke är att integrera olika matkulturer med varandra. Gamla svenska recept kan kryddas med inspiration från Mellanöstern – eller tvärtom. Kombinationerna när det gäller att skapa mångkulturella smaker är oändliga!

Det har visat sig att odling i staden är hälsofrämjande. Internationellt har odling i staden, eller stadsnära odling, ökat de senaste åren. Ofta talar man om urban odling. I storstäder som Detroit, New York och Havanna är odling idag en del av stadsbilden. Odlingarna tar sig olika uttryck på olika håll. Gemensamt för olika internationella exempel är att det visat sig att urbana odlingar har en positiv effekt på hälsan och välbefinnandet hos invånarna.

Det urbana lantbruket har potential att både stärka den lokala ekonomin genom fler arbetstillfällen och den sociala utvecklingen. I Storbritannien har man exempelvis sett att i stadsdelar med en stor andel odling och aktiva odlargrupper tycks den sociala sammanhållningen stärkas och problemen med skadegörelse minska.

Skapar helhetssyn, handlingskompetens och konkreta lösningar

Under 2011 har Hushållningssällskapet Väst arbetat för lokal odling med mångkulturella smaker i fem kommuner i landet. Olika processer har startat och ser olika ut i varje kommun. Gemensamt för de deltagande kommunerna är dock att de arbetar aktivt med lokala och globala utmaningar för att skapa en hållbar utveckling. De driver även på för att utveckla den lokala livsmedelsförsörjningen och försöker hitta nya arbetsmöjligheter för människor som bor i tätbebyggda områden.

Att projektet berör nationella miljö kvalitetsmål, folkhälsomål och är huvudfinansierat av Jordbruksverket har varit en styrka och har gett en tydlig legitimitet åt vårt arbete.

Initiativtagare till projektet "Lokal odling för mångkulturella smaker" är kostenheten på Södertälje kommun och som idag köper idag nästan obefintlig mängd närodlat och man vet inte alltid heller om produkterna som köps in är närodlade. Man ser att detta är ofördelaktigt för lantbrukarna i Södertälje kommun eftersom de konkurrerar med lantbrukare i hela Europa där priset är styrande. Kostenheten har idag exempelvis kyckling från Thailand i sitt livsmedelsavtal eftersom upphandlingen främst är gjord utifrån pris och inte tar hänsyn till den stora miljöpåverkan som den thailändska kycklingen orsakar. Ett av flera projekt som kostenheten driver idag är en skolträdgård. Ett annat projekt handlar om att kartlägga vilka livsmedelsproducenter och grossister som finns i kommunen och vilka som skulle kunna vara

potentiella leverantörer till kommunen i framtiden. Södertälje Kommun är en viktig inköpare som har som ambition att köpa mycket ekologiska produkter och som vill köpa mycket närodlat.

Att en kostenhet är initiativtagare till projektet inspirerar andra aktörer.

Det visar att man på olika sätt behöver hjälpas åt i arbetet för att öka produktionen av livsmedel lokalt.

Lokal odling för mångkulturella smaker har bidragit till att skapa en ökad handlingskompetens och helhetssyn hos de deltagande kommunerna och aktörerna. Det har bland annat skett genom ett tvärsektorielt och gränsöverskridande arbetssätt, specialanpassade föreläsningar och en pedagogik som bygger på delaktighet och dialog. Konceptet, som fortfarande är under utveckling, består av dynamiska, lärande och handlingsinriktade möten där tjänstemän från olika förvaltningar och bolag, politiker från olika styrelser och nämnder tillsammans med utrikesfödda och andra personer från den ideella sektorn träffas. Under dessa möten har man lyckats samlas kring gemensamma och konkreta frågor som rör en hållbar utveckling mellan stad och land och den framtida livsmedelsförsörjningen.

Flera nya projektidéer, projektansökningar och nya samarbeten har initierats under dessa möten. Bland annat har lokala bostadsbolag, företagarföreningar och den ideella sektorn blivit engagerade och aktiva i denna process. Konceptet och mötena har stimulerat det som i förlängningen kan leda till produktutveckling, entreprenörskap och ny livsmedelsproduktion där människor från olika kulturer både möts, får nytta av utvecklingen och äger frågan gemensamt.

För att utveckla konceptet har vi under det gångna året varit i kontakt med olika forskare, experter och praktiker som i sina respektive roller undersöker, undervisar om eller arbetar praktiskt med en mer lokalt baserad livsmedelsförsörjning. Syftet har varit tvådelat; dels att skapa ett metod-, informations- och kunskapsutbyte med viktiga aktörer, dels att söka efter och informera oss om goda exempel på lokal urban odling och livsmedelsproduktion för att kunna sprida vidare till de deltagande kommunerna och deras samarbetspartners.

Vi sökte bland annat efter forskare och studier som hade undersökt om det fanns kommuner som hade tagit beslut om särskilda regler eller kriterier för lokal odling eller djurhållning. Det visade sig att man inte hade frågat efter just detta i en enkät till ett stort antal kommuner, men att intresset och inställningen till att utveckla och stödja närproduktion var positiv i en stor del av kommunerna.

Resultatet från detta pilotår 2011 är bland annat att de deltagande kommunerna vill

- ✓ planera in odling vid byggnation av nya bostadsområden,
- ✓ få in odling i parkmiljöer,
- ✓ skapa nätverk mellan dem som odlar i kolonilotterna utanför städerna och dem som får möjlighet att odla i parkmiljöer,
- ✓ skapa nya produkter med lokalt odlade råvaror som grund,
- ✓ ha mer kunskap om bl.a. hur arrendeavtal kan se ut,
- ✓ starta ny torghandel
- ✓ få fler att intressera sig för de gröna näringarna,
- ✓ rusta sig för att långtidsarbetslösa ska kunna jobba inom livsmedelsproduktionen
- ✓ ta fram kriterier för odling på kommunal mark.

Det man också kan konstatera efter detta första år är att lokal odling, liten som stor, har betydelse. En liten odlingsyta, i säck, pallkrage eller annat kan bli en kommande stor odling vars ägare om något år arrenderar mark från kommunen eller av en landsbygdsföretagare.

2. Bakgrund

Hushållningssällskapet är en medlemsbaserad kunskapsorganisation som har verkat i Sverige i cirka 200 år. Ändamålet för våra verksamheter är att främja landsbygdens näringar under iakttagande av en god hushållning med resurser. Vi medverkar till att öka landsbygdsföretagens konkurrenskraft.

Sedan några år tillbaka arbetar Hushållningssällskapet Väst med olika projekt inom ramen för ”Grön integration”. Syftet med Grön integration är att landsbygden ska få del av utrikesföddas kunskaper, erfarenheter och engagemang på samma sätt som staden idag får det. Idag bedriver utrikesfödda många typer av verksamheter i städer och tätorter. På landsbygden har vi dock en lång resa kvar innan utrikesfödda är etablerade som en del av arbetsmarknaden och näringslivet. För att fler utrikesfödda ska hitta vägen ut till landsbygden måste landsbygden komma i till

staden. Genom att skapa mötesplatser för stad och landsbygd kan utrikesföddas kompetens också komma landsbygden till del. Urban odling kan vara en sådan mötesplats.

Flera av de deltagande kommunerna är till stora delar landsbygdskommuner och har allt att vinna på att utrikesfödda också hittar vägar ut till landsbygden. Det är av stor vikt för kommunen att redan existerande företag hittar rätt arbetskraft och att nya företag och entreprenörer också etablerar sig i de delar av kommunen som är landsbygd. På så sätt kan offentlig service, så som skola, äldreomsorg och kultur även framledes fylla en viktig funktion också i dessa delar av kommunen – vilket är av oerhörd vikt för hela kommunens framtid.

Framtidens livsmedelsförsörjning behöver bli mer lokal och den kompetensen gällande jordbruk, odling, djurhållning och livsmedelsförädling som finns bland utrikesfödda behöver lyftas fram och komma till uttryck.

Matens påverkan på miljön och klimatet från jord till bord är idag betydande. Livsmedelsförsörjningen ur ett globalt perspektiv är både transportintensiv och energikrävande. För att vi ska få mat på bordet är vi i livsmedelskedjan också beroende av ett antal ändliga resurser såsom olja, fossil gas och fosfor. Detta är resurser som det finns begränsad tillgång på. Ingen vet exakt när ”Peak oil” eller ”Peak phosphorous” inträffar, men det är angeläget att börja planera för en livsmedelsförsörjning och markanvändning där de lokala möjligheterna utvecklas och där de lokala resurserna används på ett hållbart sätt. Ett arbete där man utvecklar lokal miljövänlig odling i städer och tätorter eller i dess närhet kan bli ett positivt bidrag för att nå både de nationella miljömålen och folkhälsomålen. Minskade transporter, minskande växthusgasutsläpp och mindre kemikalier bidrar positivt till miljösituationen. Grönområden, parker och odlingar i stadsmiljöer har visat sig ha en positiv effekt på hälsan och välbefinnandet hos invånarna, visar forskning från bl a SLU. Våra erfarenheter är också att t ex odlingslotter på ytorna mellan flerfamiljshus i ett bostadsområde skapar en positiv social situation där kommunikationen mellan grannarna ökar och där man hjälps åt att hålla uppsikt över och sköta odlingarna.

Det finns idag stora grupper i samhället vars kompetens och kreativa potential inte kommer till sin rätt fullt ut. Det visar inte minst våra erfarenheter i arbetsmarknadsprojekt som vi har drivit i Västra Götaland. I projektet Grön integration – Från jord till bord har vi kunnat erbjuda utrikesfödda möjligheter utbildning, kompetenshöjande insatser och praktik på landsbygden, vilket tidigare inte erbjudits av myndigheter, föreningar eller organisationer. Dessa personer har ett intresse av odling eller andra verksamheter inom de gröna näringarna. De har dock inte fått möjlighet att utöva sina intressen och kunskaper under sin tid i Sverige. De har heller inte fått möjlighet att anpassa sina kunskaper till svenska förhållanden.

3. Syftet för projektet

Projektet skall ge stöd i att utveckla miljövänliga, stadsnära och tätortsnära odlingar i bostadsområden och kommuner där det finns en hög andel utrikesfödda.

Projektet ska inspirera till att mångkulturella smaker, recept och menyer tas fram utifrån säsonganpassade, lokalt odlade råvaror som kan användas på restauranger, i skolmatsalar, på äldreboenden, i butiker och i privata hushåll.

4. Mål för projektet

Målet är

att öka andelen lokalt producerad mat hos de deltagande aktörerna i de deltagande kommunerna med 25 procent till 2013,

att tillvarata och utveckla utrikesföddas kunskap, erfarenheter och intressen när det gäller odling och livsmedelsförädling (följs upp genom enkäter/intervjuer),

att öka kunskapen, engagemanget och medvetenheten om miljöfrågor och hållbar utveckling hos de deltagande kommunerna och de deltagande utrikesfödda i projektet (följs upp genom enkäter/intervjuer),

att kommunerna ska ta fram en plan för hur man ökar andelen lokalproducerad mat, (markanvändning etc) samt hur man kan öka den lokala konsumtionen av lokala och mångkulturella livsmedel, rätter och smaker.

5. Målgrupp

Kommuner och ev landsting/regioner där det finns en relativt hög andel utrikesfödda och där det finns kunskap, intresse och engagemang för trädgård, odling och livsmedelsförädling.

Engagerade kommuner under pilotåret 2011

- ✓ Södertälje Kommun (initiativtagare)
- ✓ Kristianstad Kommun
- ✓ Karlstads Kommun
- ✓ Uddevalla Kommun
- ✓ Vänersborgs Kommun

6. Metod

Vi har arbetat länge med att utveckla en upplevelse- och dialogbaserad metod. Metoden går bland annat ut på att skapa förutsättningar för att starta förändringsprocesser som bygger på att motivation, engagemang, lärande och kunskap går hand i hand. Deltagarnas erfarenheter och kunskaper har stort värde i den kunskapsuppbyggande processen. Dialogformen är ett verktyg som har visat sig passa olika målgrupper mycket bra. Detta kopplat till att man arbetar gränsöverskridande och tvärasektoriellt är en bra kombination utifrån en gemensam fråga.

7. Utbildningsmaterial

Vi har intervjuat forskare, utbildare, praktiker och använt oss av våra egna mångåriga erfarenheter. Vi har även tagit del av relevant forskning nationellt och internationellt. Dessutom har vi använt befintligt utbildnings- och informationsmaterial som Hushållningssällskapet tagit fram. Utifrån denna bas har vi utvecklat power-point-presentationer som vi använt vid våra träffar/arbetsmöten, kombinerat med deltagarnas egna erfarenheter och kompetenser.

8. Resultatspridning

Resultat har spridits lokalt, regionalt och nationellt. Hos de deltagande kommuner har vi vid varje utbildnings/dialogträff/arbetsmöte berättat om vad som händer i de andra deltagande kommunerna, vilka steg man har tagit m.m.

Under projektåret har information om våra erfarenheter och engagerade kommuner spridits genom möten, utbildningar, pressmeddelanden, tidningsartiklar, hemsidor, blogg m.fl.

- ✓ www.gronintegration.se
- ✓ www.gronintegration.blogspot.com

9. Projektaktiviteter

Under 2011 har Hushållningssällskapet Väst arbetat för lokal odling med mångkulturella smaker i fem kommuner i landet. Processer har startat och de ser olika ut i varje kommun. Gemensamt för alla kommuner är dock att de alla arbetar för att möta våra globala utmaningar som bland annat regeringens framtidskommission ska arbeta med.

I projektet har vi lyft fram odlingen, markanvändningen och utrikesföddas kompetenser som strategiskt viktiga frågor för att utveckla kommunen. Inledningsvis har vi arrangerat kreativa informationsmöten med varje kommun där deltagarna därefter har skapat olika dialoggrupper inom respektive kommun som tar ansvar för den kommande planeringen.

Hushållningssällskapet har främst stått för kompetensstöd, erfarenhetsutbyte och koordinering mellan kommunerna.

Exempel på genomförda aktiviteter under pilotåret 2011

- ✓ Etablerat och informerat om projektet
- ✓ Telefonkontakter, informationsspridning, dialog
- ✓ Dialog med kostchefer, kommunalråd, agenda 21 samordnare, mfl för att arrangera möten
- ✓ Utvecklat konceptet
- ✓ Informations-, arbetsmöten mm med kommunalråd, politiker, integrations-, miljö-, mark-, kost-, arbetsmarknads-, näringslivs-ansvariga tillsammans med ideella sektor och privatpersoner (har sett olika ut i olika kommuner)
- ✓ Etablera kontakter mellan kommunernas nyckelpersoner, föreningar och andra aktörer
- ✓ Studieresor
- ✓ Insamling av fakta och erfarenhetsutbyte med forskare
- ✓ Spridning av rapport och utfall

Detta arbete har gett ringar på vattnet i både de deltagande kommuner och bland andra kommuner i landet.

Under 2012 och 2013 är planen att utvidga antalet deltagande kommuner gradvis till 9-12 stycken. Tanken är att resultatet av projektet, den praktik och de erfarenheter som projektet ger ska finnas tillgängligt och spridas över hela Sverige. Förändringar i försäljningsvolymerna kommer att följas upp samt att en extern konsult följer processen.

10. Resultat

att öka andelen lokalt producerad mat hos de deltagande aktörerna i de deltagande kommunerna med 25 procent till 2013,

Utfall 2011:

Mäts under 2012 och 2013.

att tillvarata och utveckla utrikesföddas kunskap, erfarenheter och intressen när det gäller odling och livsmedelsförädling (följs upp genom enkäter/intervjuer)

Utfall 2011:

Processerna har startats upp under året då olika nya projektförslag har diskuterats och arbetats fram i kommunerna där man bygger på erfarenheterna från alla involverade.

att öka kunskapen, engagemanget och medvetenheten om miljöfrågor och hållbar utveckling hos de deltagande kommunerna och de deltagande utrikesfödda i projektet (följs upp genom enkäter/intervjuer)

Utfall 2011:

Under året har vi genomfört ett flertal dialogbaserade möten och utbildningar med de deltagande kommunerna. Just den dialogbaserade metoden som vi har använt uppfattats som mycket positiv av deltagarna. Den har skapat ett kreativt arbetsklimat och idéer till nya lösningar och den bidrar till att förstärka konstruktiva processer som redan pågår i kommunerna. En annan aspekt som har uppfattats som värdefull är de gränsöverskridande kontakterna som har initierats genom projektet. (Vid ett tillfälle kommenterade en mötesdeltagare detta förhållande såhär; ”Idag kommer vi som deltar i mötet från sju olika enheter inom kommunen. Alla är vi här för att diskutera lokal odling”)

Dels har det skett mellan personer och funktioner inom kommunen och dess olika bolag/verksamheter. Dels har ett flertal värdefulla kunskaper och kontakter utanför den kommunala organisationen kunnat kopplas ihop med kommunernas egna pågående initiativ inom projektet.

Det är tydligt att tvärssektoriella möten, arbetssättet, de specialanpassade föreläsningarna och fokuseringen på aktörernas hållbarhetsarbete har skapat en ökad handlingskompetens och helhetssyn hos de deltagande aktörerna. För flera deltagare på möten i de deltagande kommunerna var det tvärssektoriella arbetssättet en ny positiv erfarenhet som kan ge effekter även på andra områden.

att kommunerna ska ta fram en plan för hur man ökar andelen lokalproducerad mat, (markanvändning etc) samt hur man kan öka den lokala konsumtionen av lokala och mångkulturella livsmedel, rätter och smaker.

Utfall 2011:

Under året har vi byggt upp en djupare kompetens om goda exempel på lokal och urban odling, bland annat genom samarbete och kunskapsutbyte med forskare, experter och praktiker som i sitt arbete är inriktade på att undersöka, undervisa om och arbeta praktiskt för att utveckla en mer lokalt baserad livsmedelsförsörjning. Kunskapen om hur man kan lägga upp arbetet, engagera olika aktörer och driva frågan om mer lokalt producerad mat har vi förmedlat till de deltagande kommunerna. Kunskapen använder man nu för att ta fram strategier och planer för användning av den egna marken på ett långsiktigt hållbart sätt. Goda erfarenheter och arbetssätt som utvecklas hos en av de deltagande kommunerna försöker vi kommunicera vidare till de andra deltagande kommunerna. Även erfarenheter som utvecklas i kommunerna när det gäller hur måltidsverksamheten gör för att få tillgång till lokala produkter förmedlar vi. De goda exempel och lösningar som vi har fångat upp kommer vi under det kommande året att fortsätta att sprida till de deltagande aktörerna.

De deltagande kommunerna är nu igång med att formulera planer, inventera möjlig odlingsmark, ta fram kriterier för odling på kommunal mark samt undersöka förutsättningar för att arrendera kommunal mark för odling mm.

11. Resultat per kommun

Lokal odling

Olika steg och frågeställningar som kommunerna/medaktörer/samarbetsparter/ tar i samband med våra träffar och jobbar vidare med efter pilotåret 1 (år 2011)

Kommun X

- ✓ I stadsparken, pågår ett arbete som syftar till att öka intresset för odling och trädgård. Genom projektet, ser man möjligheter att också skapa kontakter och utbyten med ytterområdenas kolonilotter. Hur gör vi det?
- ✓ En önskan från kommunen att vitalisera stadens torgutbud. Det finns dock inte en uppsjö av producenter utan man har svårt att få ihop en mer långsiktig marknad. Hur kan man vitalisera centrumet med en torgmarknad av något slag där produkter från odlingslotterna skulle kunna säljas.
- ✓ Hur kan restauranger i stan kopplas ihop med odlingarna i stad eller annan park. Att de odlar sina egna råvaror för att komplettera i menyn. Om en restaurangägare dessutom odlar, och därigenom träffar andra odlare, skapas nya kontakter och idéer.
- ✓ Undersöker möjligheterna om att skapa ett nytt projekt dit man knyter en traditionell produkt från ex Somalia, om/hur man kan tillverka produkten utifrån lokalodlade svenska råvaror, knyta kontakt med etablerade odlare tillsammans med nya producenter för produktutveckling (integration, lokala råvaror och företagsutveckling)

Kommun X

- ✓ Dialog med personal från en kommunal mötesplats tillsammans med näringslivsenhet, arbetsmarknadsenhet, Hushållningssällskapets gillesmedlemmar kring hur kan man få igång stadsnära odling. Hur synliggör man landsbygdsföretagarnas möjlighet att arrendera ut mark, praktikplatser, generationsväxlingar mm
- ✓ Vilka markområden är intressanta?
- ✓ Kommunen arrangerade två studieresor för att synliggöra landsbygdens möjligheter, naturbruksgymnasierna utbildningar inom de gröna näringarna och för att undersöka intresset för kopplat till stadsnära odling som i sin tur skapade nya möjligheter, hur tar vi vara på dem?
- ✓ Projektansökan kring stadsnära odling har inlämnats till Leader

Kommun X

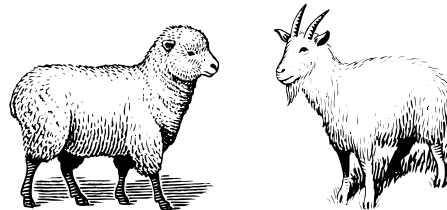
- ✓ Hur och vilka kriterier för odling bör man ha för de markområden som kommunen äger?
- ✓ En politisk process för frågorna om urban odling i XX, betonar underifrånperspektivet och den demokratiska förankringen för långsiktighet i arbetet för lokal odling
- ✓ Planerar informationsbrev/möte till ex. studieförbund, bostadsbolag m fl
- ✓ Sprida information om möjligheten till lokal odlingarna
- ✓ Vill ha fler goda exempel från andra kommuner, utbildningsinsatser (studieförbund, bostadsbolag etc)
- ✓ Titta vidare på komposteringfråga, problem och möjligheter
- ✓ Dialog och samarbete med Omställning XX (lokalgrupp i Omställning Sverige)
- ✓ Undersöker möjligheterna om att starta upp ett litet lokalt projekt, ex finansierat från Leader och som drivs av annan part än kommunen

Kommun X

- ✓ Inventerar mark för stadsodling
- ✓ Hur tar vi tillvara på utrikesföddas erfarenheter och engagemang vad gäller odling?
- ✓ Hur kan kommunen på ett bättre sätt jobba med de gröna näringarna?
- ✓ En saluhall är planerad, hur kan få lokalproducerade och lokalodlade produkter dit?
- ✓ Ev. kommer arbetsmarknadsenheten byta lokaler och de nya har bra produktionskök, kan man bygga upp och ha mindre odlingslotter intill dessa.
- ✓ En byggnad, som ligger i stadskärnan, skall rivas. Kan området ersättas med odlingslotter med Saluhall?
- ✓ Hur kan vi öka intresset hos elever med utländsk bakgrund att söka till naturbruksprogrammet på gymnasiet

Kommun X

- ✓ Kan vi skapa som en matlustmessa eller en bondens marknad? Kan man skapa en mindre bondens marknad där grödorna räcker till dem som bor och äter där?
- ✓ En kartläggning sker i kommunen kring livsmedelsprodukter, några skolträdgårdsprojekt är igång – hur tar vi vara på detta? Kan kostenheten skiva in i avtal att skolträdgårdar måste finnas med i den pedagogiska verksamheten?
- ✓ Inventerar lämpliga odlingsplatser inom kommunens jordbruksmark
- ✓ Vilka avtal krävs för arrende både gällande kommunens mark, för landsbygdsföretagare, både små och stora markområden, hur skriver vi dem? Vem är ansvarig?
- ✓ Hur kan kommunen jobba med kontraktsodling för kommunens egna mark för exempelvis potatis till kommunens kök och småskalig odling
- ✓ Hur kan man tillsammans med arbetsmarknadskontoret synliggöra de gröna näringarna, jobba vidare med att få sommarsäsongsjobb kopplat till vintersäsongen?
- ✓ Ett nytt kulturcentrum skall byggas, kan man ha torghandel där,?
- ✓ Kan kommunen få in flera nyttoväxter i parkerna

Djurhållning i staden

Olika steg och frågeställningar som kommunerna/medaktörer/samarbetsparter/ tar i samband med våra träffar och jobbar vidare med efter pilotåret 1 (år 2011)

Alla deltagande kommuner är, utifrån olika goda exempel bla Vänersborgs Kommun, Stadsjord i Göteborg, Kungälv mfl, intresserad av att ha djur i staden och vill fortsätta att undersöka hur kommunerna kan söka bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA). För att projekten ska kunna genomföras på ett bra sätt bör olika lokala aktörer t.ex. byaföreningar, natur- och friluftsföreningar vara delaktiga i projekten.

Frågor som deltagande kommunerna kommer arbeta vidare med är

- ✓ Hur kan man ha mer djur tätortsnära och de vinster som det för med sig.
- ✓ Hur kan man "hyra djur"?
- ✓ Vilka regler gäller kring hur många djur man får ha i tätbebyggda områden?
- ✓ Hur kan man koppla ihop skolan med odlingarna i staden och kopplat till djurhållning
- ✓ Få mera information om goda exempel

12. Projektägare och projektmedarbetare

Projektägare

Hushållningssällskapet Väst
Box 17
462 21 Vänersborg

Telefon nr vxl
Hemsida

0521-72 55 00
www.hushallningssallskapet.se/vast

Projektmedarbetare

Per Hasselberg, Grön Integration
Marie Hanson, Hortonom
Mats Alfredson, Miljö
Christina Milén Jacobsson, avd. chef Landsbygd

0521-72 55 45
0521-72 55 25
0303-23 20 66
0521-72 55 15

Externa konsulter

Christer Yrjas
Anna Linell
Eva Nilsson

Hushållningssällskapet i Kristianstad
HS Konsult AB
Hushållningssällskapet Värmland